

گفت‌وگوی «شهرزند» با کارگردان اولین فیلم روز افتتاحیه جشنواره فجر

زنگ آغاز با جنجال «استاد»

📌 [نگار بااخانی] در روز آغازین دوره چهل و یکم جشنواره فیلم فجر فیلمی به نمایش درآمد که اگر به عنوان فیلم افتتاحیه روی پرده نمی‌رفت، شاید به خاطر موضوعی که به نمایش گذاشته بود، بازتاب‌های رسانه‌ای به مراتب بیشتری می‌داشت: «استاد» به کارگردانی سید عماد حسینی به رغم موضوع جذاب و کنجکاوی برانگیزش درباره جنبش بالقوه بحث‌انگیز «می‌تو»، پیش از آغاز جشنواره بیشتر به واسطه نام تهیه‌کننده‌اش سر زبان‌ها افتاده بود. در واقع در رسانه‌های هنری «استاد» بیشتر به عنوان فیلمی به تهیه‌کنندگی بهروز افخمی مطرح شده بود. سینماگری که به نظر می‌رسد آمدانه به دنبال بحث و جنجال رسانه‌ای است و در روزهای منتهی به جشنواره نیز با اظهارات جنجال‌سازش درباره رویدادهای اجتماعی ماه‌های اخیر و پس از آن هم با خبر اجرای برنامه هفت و روزهای جشنواره خود را تبدیل به تیترا اخبار این چند وقت اخیر کرده بود.

بگیرم و حتی در موارد زیادی خلاف نظر او کارگردانی کنم. در کل، در طول تولید این فیلم از آقای افخمی بسیار آموختم.»

موانع و خط قرمزها

فیلمی مانند «استاد» با موضوع ملت‌پسند احتمالاً تولید آسانی نداشته است. این موضوعی است که سید عماد حسینی هم آن را تأیید می‌کند و به خبرگزاری مهر می‌گوید که فیلم در دولت قبل با دشواری‌های زیادی تولید شده و «شواری پروانه ساخت در دولت قبل به دلیل اینکه شخصیت اصلی فیلم به یک هنرمند مشهور شباهت داشت، اجازه تولید فیلم را نمی‌داد. اما ما کوتاه نیامدیم و تأکید کردیم که تلاش داریم این موضوع را تقبیح کنیم و در نهایت توانستیم پروانه ساخت این فیلم را بگیریم.»

به گفته کارگردان فیلم «استاد»: «در ادامه نیز افراد مختلفی از موضع دلسوزی مرا از ساخت چنین فیلمی منع می‌کردند که از آن جمله می‌توانم به برخی از بازیگران اشاره کنم. تأکید می‌کنم که برخی از بازیگران که به آنها پیشنهاد بازی دادیم، با صراحت می‌گفتند که ما با فلان هنرمند رودریاستی داریم و حتی برخی هم مرا به شکل غیرمستقیم تهدید می‌کردند. اما خوشبختانه در کشور ما آدم‌های عاقلی وجود دارند که پشت ما ایستادند تا بتوانیم پروانه ساخت بگیریم و فیلم را تولید کنیم. در واقع این افراد از مسئولان سینمایی و صاحب‌نظران دانشگاهی بودند که از من و این فیلم حمایت کردند.»

فیلم روز

فرار از اردوگاه اسرا

دومین فیلم روز اول جشنواره فیلم فجر «شماره ۵» به کارگردانی حمید زرگرنژاد بود. فیلمسازی که فیلم قبلی‌اش «ماهورا» با پرداخت متفاوت داستان عاشقانه‌اش در دل دفاع مقدس او را به عنوان فیلمسازی متفاوت و کنجکاوی برانگیز به مخاطبان سینما شناسانده بود و حالا با «شماره ۵» به عنوان دومین تجربه فیلمسازی‌اش در حوزه سینمای دفاع مقدس آمده است تا این شهرت را در متن این نوع سینما تثبیت کند.

حمید زرگرنژاد پس از آنکه در سال ۹۵ با «ماهورا» سینمای دفاع مقدس را آزمون، ساخت فیلم درباره مسائل و مضامین اجتماعی را نیز تجربه کرد. با این حال، او امسال دوباره با فیلم «شماره ۵» به وادی سینمای جنگ یا دفاع مقدس رجوع کرده و راوی قصه فرار پرماجرایی یک اسیر ایرانی از زندان رژیم بعث عراق شده است. فیلمی به تهیه‌کنندگی ابراهیم اصغری -تهیه‌کننده کارکشته سینمای دفاع مقدس- که بسیاری از آن به عنوان یک فیلم متفاوت و جذاب داستان‌گونه نام می‌برند و البته با یک ترکیب قابل توجه از بازیگرانی چون مجید صالحی، سیامک صفری، بهزنگ علوی، احمد کوری و البته حسام منظور. با توجه به اینکه فیلم قبلی زرگرنژاد توانسته بود نقش آفرینی ساعد سهیلی را به چشم منتقدان آورد، حالا بسیاری انتظار دارند که فیلم «شماره ۵» هم بتواند یک ستاره به سینمای کشور معرفی کند.

شلیک توپ! آغاز جشنواره!

... و بالاخره بعد از حواشی و جنجال‌های بسیار درباره حضور یا عدم حضور فیلم‌ها و فیلمسازانی چند و در ادامه نیز تعویق چندباره اسامی فیلم‌های بخش مسابقه -که در نهایت با معرفی ۲۴ فیلم در بخش سودای سیمیرغ و چهار فیلم رزرو به فرجام رسید- روز گذشته توپ آغاز جشنواره به صدا درآمد و چهل و یکمین دوره جشنواره فیلم فجر آغاز شد. جشنواره‌ای که البته از همین آغاز راه مشخص است تفاوت‌های مهمی با دوره‌های قبلی -و جشنواره‌های دیگر- خواهد داشت. دوره‌ای که مدیرانش از همان ابتدا گفته‌اند شاهد مراسمی از قبیل فرش قرمز و دیگر رویدادهای حاشیه‌ای در جشنواره نخواهیم بود. وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی نیز در پیامی که در آستانه آغاز جشنواره صادر کرد، بر آن تأکید کرده و گفته که جشنواره امسال نشان‌دهنده این است که سینما بالاخره بعد از تجربه‌ها و آزمون و خطاهای بسیار توانسته با سیاست‌های کلان فرهنگی -هنری کشور همسو شود. با این حال، تمام تفاوت‌های جشنواره فجر با دیگر رویدادهای سینمایی منحصربه‌حواشی فستیوال نمی‌شود. تعداد قابل توجه فیلم‌های دفاع مقدس، شمار قابل ذکر فیلم‌های نهادی چون فارابی، سازمان اوج و حوزه هنری و البته نسبت‌آمیدوارکننده بین فیلم‌های اول با آثار فیلمسازان قدیمی همه و همه و جوی هیستند که فجر ۴۱ را با جشنواره‌های دیگر متفاوت می‌کند. □

رونمایی

جنگل پرتقال؛ فیلم تهیه‌کننده!

«جنگل پرتقال» به کارگردانی آرمان خوانساریان مهم‌ترین فیلم روز دوم جشنواره است. یک فیلم اولی از فیلمسازی که پیش از ورود به وادی سینمای حرفه‌ای نیز با فیلم‌های کوتاه‌اش چهره‌ای تا حدی شناخته‌شده به شمار می‌آید و البته به واسطه نگارش فیلمنامه «ابر بارانش گرفته» نیز -به همراه مجید بزرگر- تلاشی موفق برای ورود به عرصه حرفه‌ای سینما در کارنامه داشت.

«جنگل پرتقال» اما مانند «استاد» به دلیلی دیگر نیز یکی از فیلم‌های کنجکاوی برانگیز امسال است. این دو فیلم تهیه‌کنندگانی به مراتب معروف‌تر از کارگردانان شان دارند. اتفاقی که اگرچه بعید نیست در روز پایانی جشنواره تغییر کند. مانند اتفاقی که در زمان نمایش «شنای پروانه» در جشنواره رخ داد و بعد از نمایش فیلم در سال ۹۸ خیلی زود محمد کارت تبدیل به نامی در همان حد و اندازه رسول صدرعاملی شد. تهیه‌کننده‌ای که امسال هم همین «جنگل پرتقال» را با یک فیلم اولی دیگر به جشنواره آورده است. او که همواره در مقام کارگردان به ساخت فیلم‌هایی درباره جوانان به ویژه دختران نوجوان علاقه مند بود، در سال‌های اخیر به عنوان تهیه‌کننده نیز بار و بار کارگردانان تازه‌کار و جوان بوده است. اتفاقی که آرمان خوانساریان باید قدر دان آن باشد که پای او را به جشنواره چهل و یکم باز کرده است.

«جنگل پرتقال» اما به عنوان یک درام اجتماعی یکی از محصولات بنیاد سینمایی فارابی است که ارگان تولیدکننده امیدواری‌های زیادی به احتمال موفقیتش دارد. فیلمی که حضور سارا بهرامی احتمال و امکان مطرح شدن نامش را در میان بازی‌های متمایز جشنواره نیز افزایش می‌دهد. میرسعید مولیان دیگر بازیگر این فیلم است. □

فیلم بحث‌انگیز

سرهنگ ثریا؛ اردوگاه اشرف!

در روز سوم جشنواره فیلم «سرهنگ ثریا» ساخته لیلی عاچ رونمایی خواهد شد. فیلمی که با توجه به پرداخت به گروهک منافقین و اردوگاه اشرف این سازمان به احتمال زیاد یکی از فیلم‌های بحث‌انگیز و جنجالی جشنواره خواهد بود.

«سرهنگ ثریا» که حضورش باعث شده لیلی عاچ نامش در میان معدود کارگردانان زنی که احتمال دیده شدن و موفقیت فیلم جنگی‌شان در جشنواره می‌رود مطرح شود؛ اولین فیلم کارنامه کارگردانش است که پیش از ورود به عرصه سینمایی از نام‌های متمایز و محبوب‌تئاتر و روشنفکری بود و همین هم انتظار از او را از «سرهنگ ثریا» بیشتر می‌کند. چه به هر حال نتایج هاتاکنون نشان داده‌اند در مواجعه با موضوعاتشان تابعم بیشتر عمل می‌کنند و حداقل این‌که تاکنون تاحد ممکن از شعار فراری بوده‌اند.

اما خود «سرهنگ ثریا» ظاهراً روایت مادرانه‌ای است از زنی با نام ثریا که پسرش در بند سازمان مجاهدین خلق در یادگان اشرف است و ثریا چشم‌انتظار او روزها را به انتظار بازگشت فرزند می‌گذراند. دست مایه‌ای که لیلی عاچ کارگردان پیش از این در نمایش «بابا آدم» نیز به آن پرداخته و آن را روی صحنه اجرا کرده بود و حالا داستانی نزدیک به آن را در «سرهنگ ثریا» دستمایه روایت سینمایی‌اش قرار داده است. درباره این‌که دلیل این مشابهت یا فرایت چه می‌تواند باشد، گفته می‌شود که به نظر می‌رسد جرعه اولیه ساخت این فیلم زمانی خورده که احسان محمد حسینی رئیس سازمان اوج به تماشای نمایش «بابا آدم» در تئاتر شهر نشسته و در پایان نمایش از کارگردانش خواسته همین موضوع را در قالب یک فیلم سینمایی نیز روایت کند.

درباره «سرهنگ ثریا» نکته دیگری که باید اشاره کرد، حضور جلیل شعبانی در مقام تهیه‌کننده است. زاله‌صامتی نیز یکی از بازیگران «سرهنگ ثریا» است. □

چهره روز

پرونده باز کیومرث پوراحمد!

شاید بتوان از کیومرث پوراحمد به عنوان سرشناس‌ترین سینماگر سه روز اول جشنواره نام برد. فیلمسازی با انبوهی فیلم ماندگار و خاطره‌ساز، از «تاتوره» و «بی‌بی جلجله» تا «شب پلدا» و «خواهران غریب» و «نوک برج» و «اتوبوس شب» تا «پنجاه قدم آخر» و «تیغ و ترمه» و البته قصه‌های همیشه ماندگار مجید؛ که امسال با «پرونده باز است» پای به چهل و یکمین دوره جشنواره فیلم فجر گذاشته است. «پرونده باز است» که کیومرث پوراحمد را بعد از ۵ سال از آخرین فیلمش دوباره به سینما بازگردانده؛ جدیدترین تلاش او در زمینه داستانی‌گویی در وادی سینماست. فیلمی بر اساس یک پرونده جنایی که انتظار می‌رود دست‌کم به فیلمی جذاب در کارنامه سازنده‌اش تبدیل شود. این فیلم که بر اساس یکی از معروف‌ترین و رسانه‌ای‌ترین پرونده‌های سال‌های دهه گذشته ساخته شده؛ داستان بهنود شجاعی، چهره خبرسازی را روایت می‌کند که در دوره نوجوانی به دلیل ارتکاب قتل به اعدام محکوم شد و در نهایت هم بعد از گذشت ۴ سال و رسیدن به سن قانونی در سال ۱۳۸۸ اعدام شد.

این فیلم که در آن پژمان بازی، محمدرضا غفاری، نسیم ادبی، علی باقری، فرهاد قائمیان، بويا نجفی، متین ستاری، مهید جهان‌نوش و امیرعلی سیفی بازی کرده‌اند؛ از این نظر اهمیت دارد که بعد از شکست‌های فیلم‌های متاخر پوراحمد می‌تواند دوباره او را به پانتئون کارگردانان برجسته سینمای ایران بازگرداند. اما آیا این اتفاق روی خواهد داد؟! □

ایده اصلی «استاد»

کارگردان «استاد» با تأکید بر اینکه «موضوع فیلم سیاسی نیست و در واقع این فیلم کوشیده موضوعش را از جوانب و زوایای مختلف با نگاهی عمیق بررسی کند»، ایده فیلمش را برگرفته از یک نمایشنامه خارجی عنوان می‌کند: «استاد برداشتی آزاد از نمایشنامه «اورلثانا»ی دیوید ممت است. البته باید این موضوع را توضیح دهم که فیلمنامه ما به هیچ وجه به متن نمایشنامه «اورلثانا» وفادار نیست، یعنی قرار نبوده که بیاییم خط به خط نمایشنامه دیوید ممت را در این فیلم اجرا کنیم و حتی می‌توانم بگویم که هیچ نشانی از آن را نمی‌توان در فیلمنامه استاد سراغ گرفت. در حقیقت تنها اشتراک فیلمنامه ما با نمایشنامه مورد اقتباس، موضوع آن است.» به گفته سید عماد حسینی، ایده نمایشنامه مورد اقتباس در پیوند با شرایط اجتماعی حال حاضر این سرزمین فیلمنامه «استاد» را به بار آورده است: «وقتی موضوعی ملت‌پسند مانند این بحث اخیر تبدیل به دغدغه مردم می‌شود، برای هر فیلمسازی باید وسوسه فیلم ساختن بر اساس این موضوع وجود داشته باشد. به هر حال کتمان نمی‌توان کرد که چنین فیلم‌هایی می‌توانند بسیار تأثیرگذار باشند و در عین حال به کسانی که در حوزه تصمیم‌سازی مؤثرند، کمک کنند. به این دلیل در این فیلم سعی کرده‌ایم یک بازنمایی درست از ماجرا ارائه دهیم.»

بهروز افخمی به روایت حسینی

اما همان‌گونه که گفته شد، «استاد» در رسانه‌های فرهنگی و هنری بیشتر به عنوان فیلمی به تهیه‌کنندگی بهروز افخمی مطرح شده است. سینماگری که هر از چندی با اظهاراتی جنجالی خود را به صدر اخبار می‌کشاند؛ اظهار نظرهایی اغلب غیرمنتظره که در روزهای اخیر هم با انتشار خبر اجرای برنامه هفت و ویژه جشنواره تلفیق شده و بهروز افخمی را تبدیل به رسانه‌ای‌ترین چهره این روزهای سینمای ایران کرده است. این سینماگر که همواره حواشی‌اش بقیه عوامل فیلمش را تحت الشعاع قرار می‌دهد، حالا به عنوان تهیه‌کننده «استاد» در جشنواره حضور دارد. حضوری که می‌توان تا حدی آن را تصادفی دانست. ظاهراً در جریان فیلمبرداری مشکلی برای معجونی پیش آمده که موجب وقفه سه‌ماهه در جریان ساخت فیلم شده و انصراف تهیه‌کننده قبلی از ادامه همکاری را به دنبال داشته است. انصرافی که به پیوستن بهروز افخمی به این فیلم منتهی شده است. اتفاقی که سید عماد حسینی آن را برای فیلمش مثبت می‌داند: «آقای افخمی در یک زمان بحرانی وارد شد و دست ما را گرفت و به نوعی می‌توان گفت که این پروژه را نجات داد. ایشان جزو کارگردانان مهم سینمای ایران هستند. با این حال به عنوان تهیه‌کننده این فیلم، نقش بسیار بزرگوارانه‌ای داشت و با اینکه مشاوره‌های خود را در زمان تولید فیلم به من می‌داد، اما این اجازه را هم می‌داد که تصمیم نهایی را